

ЛЕКЦІЯ 1-2

КРИМІНАЛЬНА СУБКУЛЬТУРА: ПРОБЛЕМА ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ ТА ЗМІСТУ

Підготувала: д.ю.н., професор , професор
кафедри кримінального права та
правоохоронної діяльності
Запорізького національного університету
Пирожкова Ю.В.

pyrozhkovaznu@gmail.com

ЗМІСТ

1. *Теорія “культури” та визначення поняття “субкультура”.*
2. *Ознаки субкультури.*
3. *Види субкультур.*
4. *Субкультура і контркультура (кримінальна субкультура)*
5. *Історія виникнення кримінальних субкультур.*

ТЕОРІЯ КУЛЬТУРИ

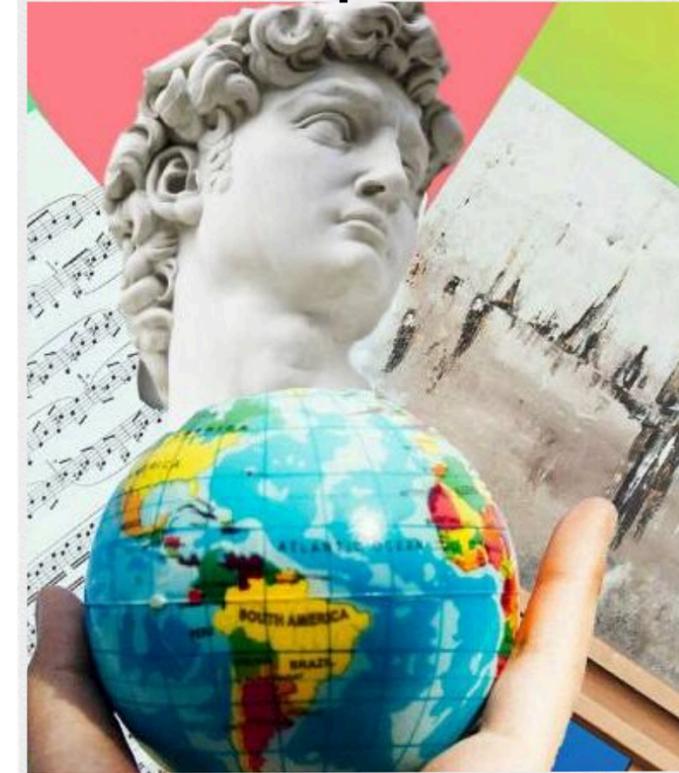
Антропологічний

Соціологічний

Філософський

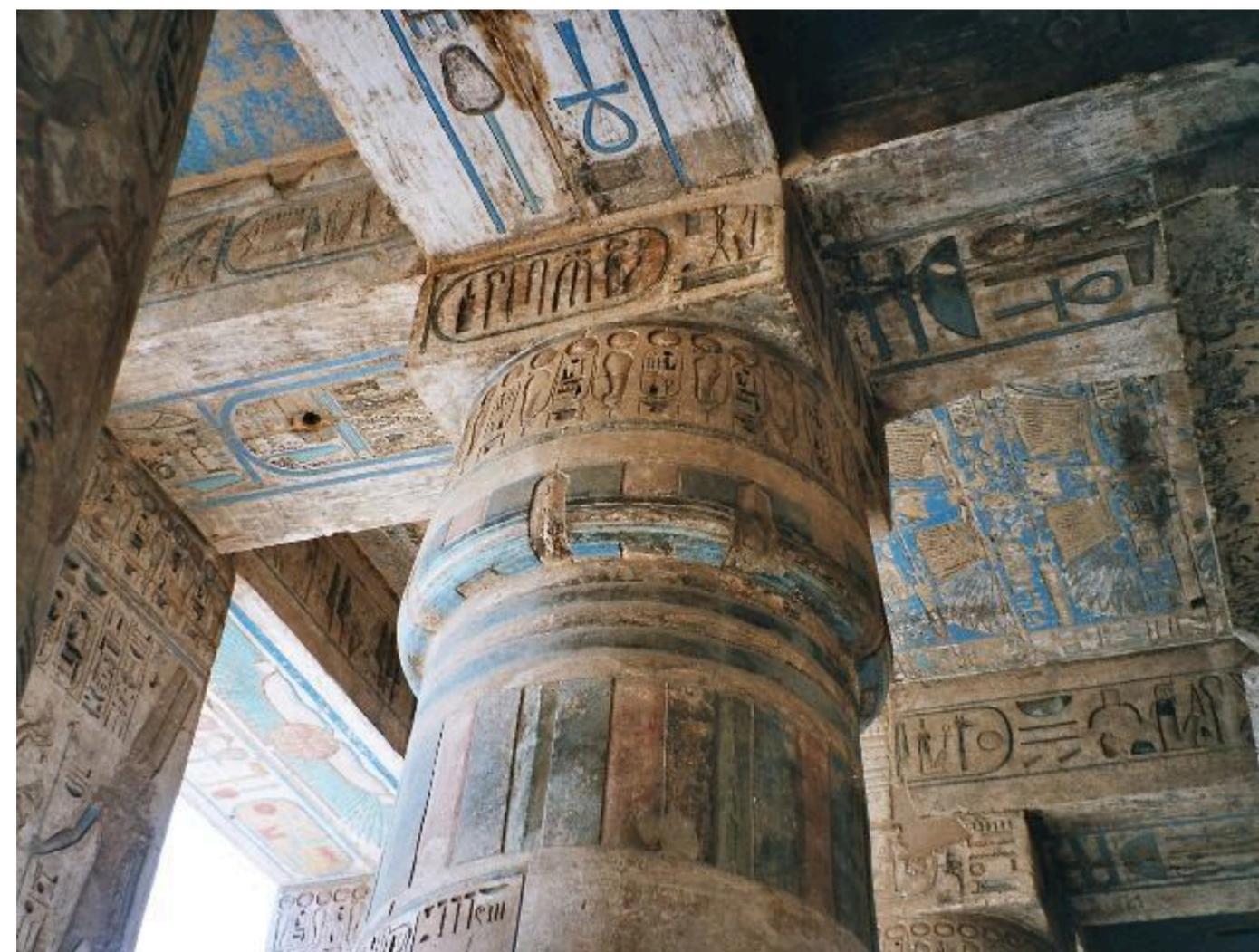

ТЕОРІЯ КУЛЬТУРИ

FAUGET
UNIVERSITY

1. Антропологічний аналіз

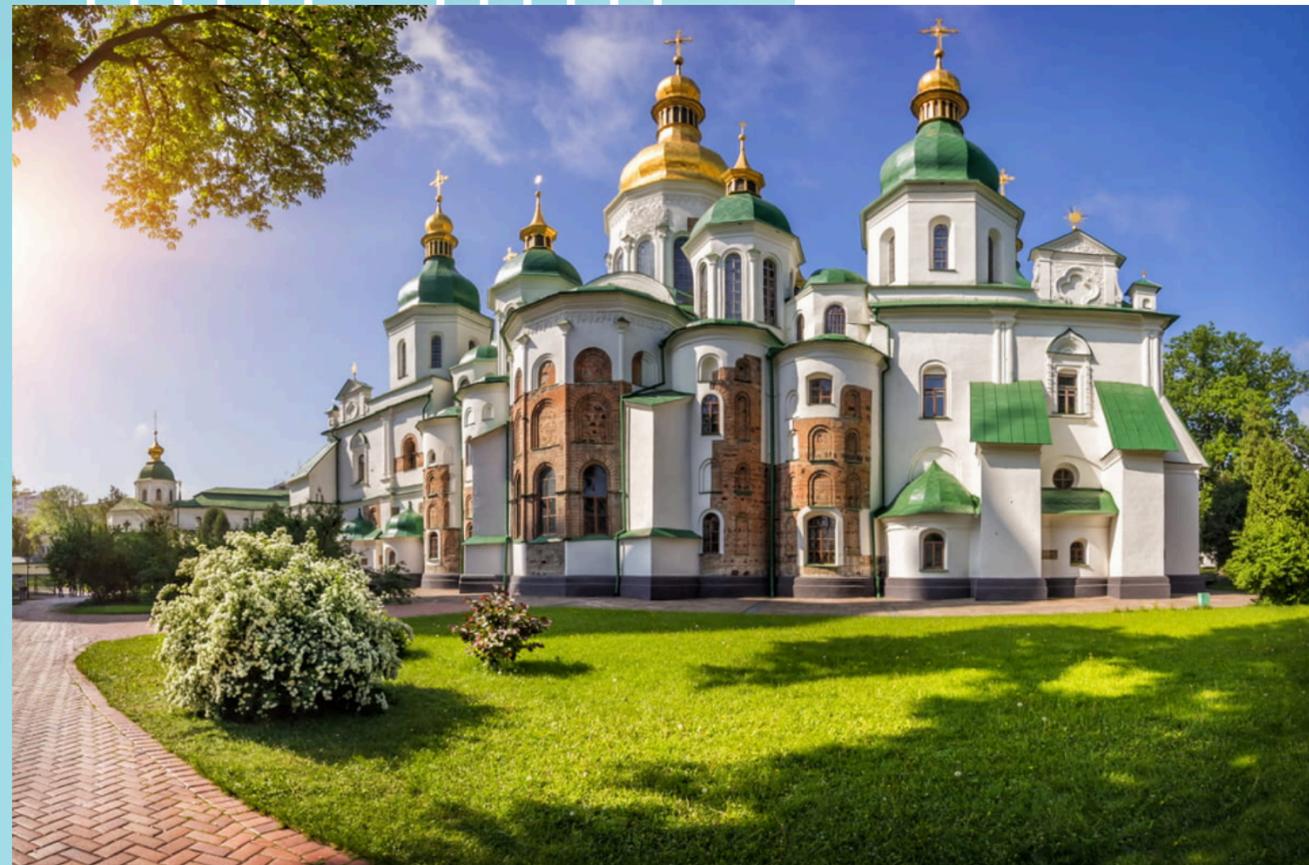
Антропологічний вимір культури – це підхід до вивчення культури, який розглядає її як людинотворчу дійсність, невіддільну від біологічної та соціальної природи людини, зосереджуючись на тому, як культура формує людину та як вона, своєю чергою, створює та змінює культуру. Він передбачає аналіз людських потреб, цінностей, норм, поведінки та способів життя в контексті конкретної культури та людства загалом.

**СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКИЙ
ТА КУЛЬТУРНО-АНТРОПОЛОГІЧНИЙ ВИМІРИ**

СОЦІОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД

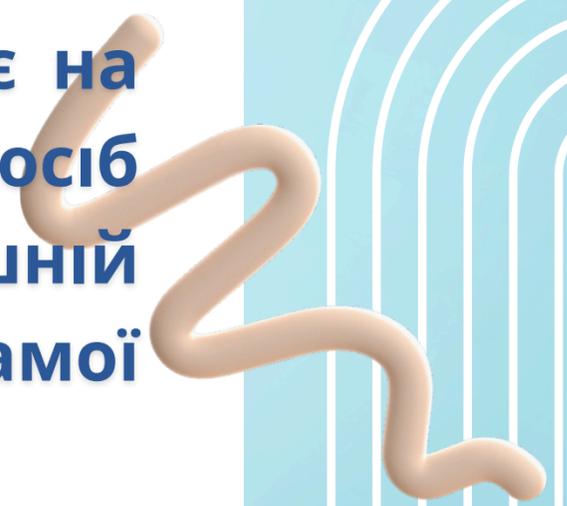
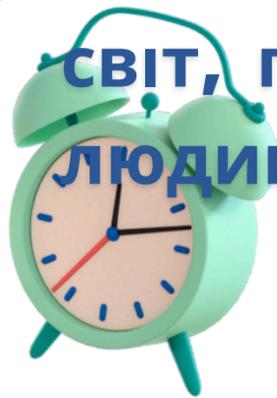
культуру розуміють як сукупність матеріального і духовного надбання людства, нагромадженого, закріпленого і збагаченого упродовж історії, яке передається від покоління до покоління

ФІЛОСОФСЬКИЙ ПІДХІД

У філософському аспекті культуру слід розуміти як сукупність всіх видів перетворюючої діяльності людини і суспільства, а також результати такої діяльності. Інше визначення філософського аспекту культури вказує на те, що “культура... є особливий діяльний спосіб засвоєння людиною світу, що включає як весь зовнішній світ, природу і суспільство, так і внутрішній світ самої людини в плані її формування і розвитку”

Культура

Розглядаючи культуру як сукупність матеріальних та духовних цінностей, створених людством, культурологи зазвичай виділяють головну проблему культури - відтворення самої людини, її знань, навичок, матеріальних та духовних цінностей. Виходячи з такого розуміння культури та її ролі в житті соціальних суб'єктів, слід визнати, що роль субкультур теж полягає у відтворенні людини, але з певними заданими властивостями, які можна прогнозувати та проектувати.

СУБКУЛЬТУРА

FAUGET
UNIVERSITY

(ВІД ЛАТ. "SUB" – СКЛАДОВА ЧАСТИНА СКЛАДНИХ СЛІВ, ЩО ОЗНАЧАЄ ПІДЛЕГЛІСТЬ СЛОВА, ЙОГО ВТОРИННІСТЬ)

Що на Вашу думку є субкультурою?

Субкультура

01

*специфічний спосіб життя, це
реалізація потреби у
самовираженні людини, у
задоволенні почуття
прекрасного, в осмисленні свого
призначення у світі*

02

*виникають незалежно
від політики, економіки.
Матеріальні потреби, їх
кількість та якість,
пов'язані з умовами
життя*

03

*частина культури
суспільства, яка
відрізняється від
домінуючої більшості, а
також соціальні групи
носіїв цієї культури. Може
відрізнитись від домінуючої
культури власною
системою цінностей,
мовою, манерою поведінки,
стилем життя*

СОЦІОЛОГІЧНИЙ ЕНЦИКЛОПЕДИЧНИЙ СЛОВНИК ВИЗНАЧАЄ СУБКУЛЬТУРУ, ЯК

Система цінностей, установок моделей поведінки, життєвого стиля якої-небудь соціальної групи, що представляє собою самостійне цілісне утворення в рамках домінуючої культури

Сукупність деяких негативно інтерпретованих норм і цінностей традиційної культури, що функціонують в якості культури злочинного прошарку населення (кримінальна субкультура)

Субкультура ???

Девід Райзмен (1950 р.)

групи людей, які навмисно обирають стиль і цінності, які віддають перевагу меншості.

Дік Хебдідж

«Субкультура: значення стилю» - субкультури залучають людей зі схожими смаками, яких не задовольняють загальноприйняті стандарти та цінності

К. Мюллер

асоціює поняття молодіжної субкультури із рухом «Wandervogel» (перелітних птахів): «Цей громадський молодіжний рух започаткувало товариство «Wandervogel - Ausschuss fuer Schuelerfahrten. Перелітні птахи - комісія учнівських мандрівок», заснований у 1901 р. у берлінському районі Штегліц. Його мета полягала у втечі від тісняви великого міста та його небезпек: надмірної самоізоляції та байдикування, зловживання алкоголем та тютюном, не кажучи вже про ще гірші вади. Крім того, під час мандрівок розвивався новий досвід незалежності та особистої свободи. Рух «Wandervogel» намагався створити вільний для самореалізації простір, тобто модифікував наперед задані суспільством способи мислення, поведінки та відчуттів у одновікових групах»

Субкультура- це.....

Флієр А.Я.

культури відносно великих, компактно і відносно ізольовано поселених, чи іншим чином відокремлених від інших груп

Сергєєв С.О.

система цінностей, настанов, способів поведінки і стилів життя, яка притаманна більш дрібній соціальній групі, що територіально чи соціально більш чи менш відокремлена

не визначають чітко коло носіїв норм субкультури, а також не містять вказівок на конкретні ознаки, завдяки яким і можна вичленити субкультуру з загальної культури . **Субкультура – це відносно самостійна частина у межах домінуючої культури, що сповідується визначеним колом осіб і має свої власні норми, вірування і цінності .Важливим моментом є те, що субкультура не існує поза межами “культури – домініону” . Вона найчастіше протиставляє себе загальноприйнятим правилам поведінки, але все ж є складовою частиною культури. При цьому не варто забувати, що не обов’язково під терміном “субкультура” слід розуміти щось негативне**

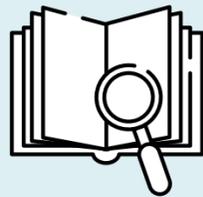
Виговський Д.Л.

Субкультури утворювались і формувались серед

членів расових меншостей
негри-раби, так зване “чорне дерево” в Європі, в Північній і Південній Америці в XVI-XIX ст.

етнічних меншостей
китайські, ірландські, італійські діаспори в США у XIX-XX ст.

серед ув'язнених, серед професійних груп

вантажники, водії-таксисти, моряки тощо

мешканців гетто
єврейські, вірменські, турецькі квартали в європейських містах

!!! СЛІД ВІДРІЗНЯТИ ПОНЯТТЯ СУБКУЛЬТУР ВЗАГАЛІ ВІД КОНКРЕТНИХ КРИМІНАЛЬНИХ СУБКУЛЬТУР (КОНТРАКУЛЬТУР)!!!

.....отже, субкультура

Особлива сфера культури

Представники субкультури зацікавлені в тому щоб зберегти власні закони, за якими вони живуть і протиставити їх на противагу пануючій культурі, яку вони сприймають як «чужу».

не є тотожною до хоббі

якесь захоплення людини будь-яким заняттям (геймери, хакери тощо)

обов'язковий набір характерних рис

специфічний стиль життя та поведінки; своєрідні норми цінності світосприйняття, наявність більш менш явного ініціативного центру генеруючого ідеї.

можуть у своїй основі містити різні інтереси, від музичних стилів та напрямів мистецтва до політичних переконань та сексуальних уподобань. Кожна субкультура зберігає власну езотеричну (таємну, скриту, призначену виключно для присвячених) чистоту, оскільки подробиці того чи іншого субкультурного існування не піддаються узагальненню.

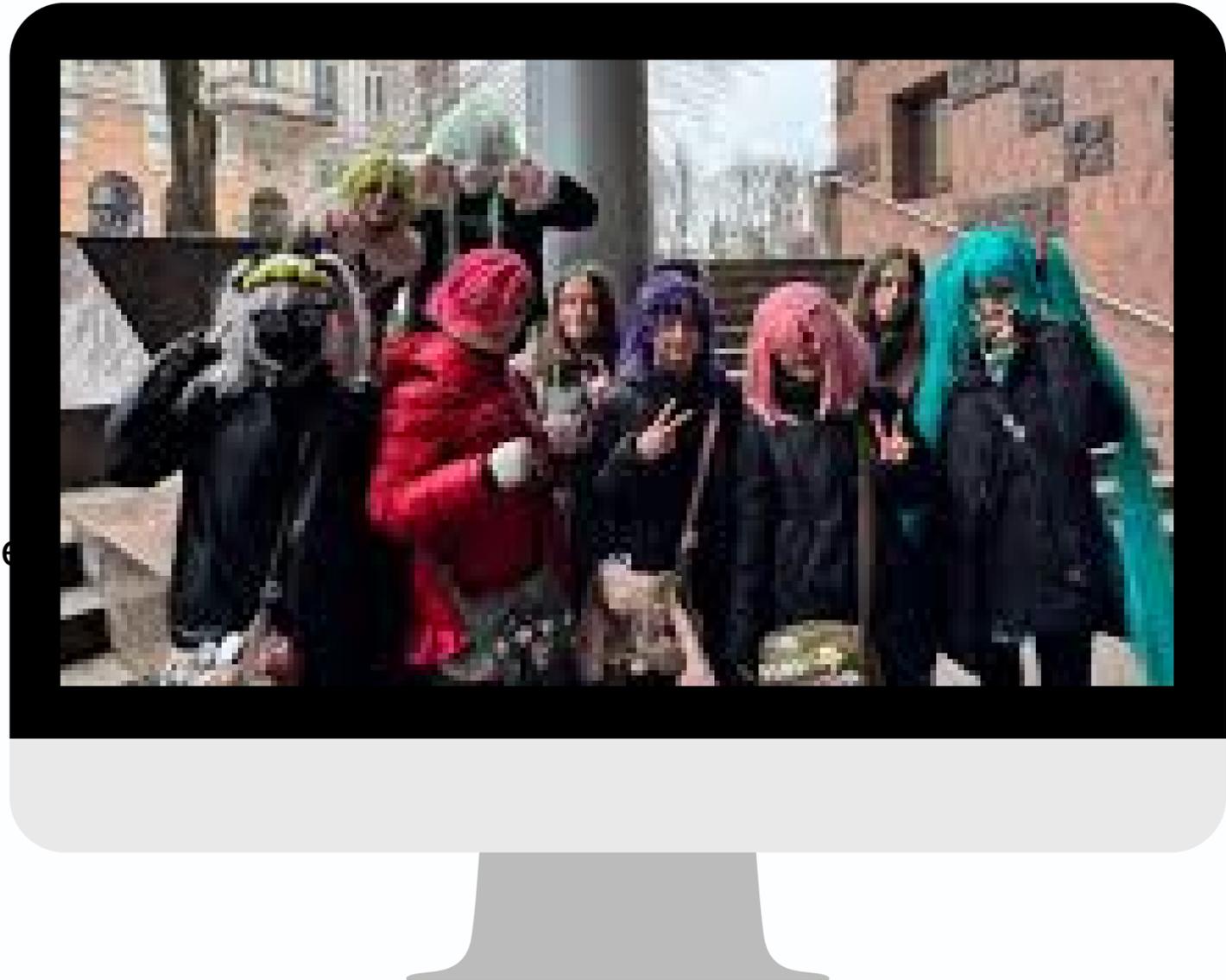

СУБКУЛЬТУРА

поняття особливо важливе для розуміння кримінології, соціології девіацій і правоохоронної діяльності, адже воно пояснює, чому окремі групи людей живуть за «своїми правилами» та інколи вступають у конфлікт із законом.

У науковій літературі існують підходи:

- **Соціологічний підхід:** субкультура - це система цінностей, норм, традицій та способів поведінки, притаманних певній соціальній групі (**пояснює ідентичність груп**).
- **Культурологічний підхід:** субкультура є різновидом культури суспільства, що формується всередині основної культури, але має власні ознаки.
- **Кримінологічний підхід:** субкультура може виступати як середовище, де формуються девіантні та злочинні установки (**досліджує формування девіантних норм, прогнозує ризики криміналізації**).

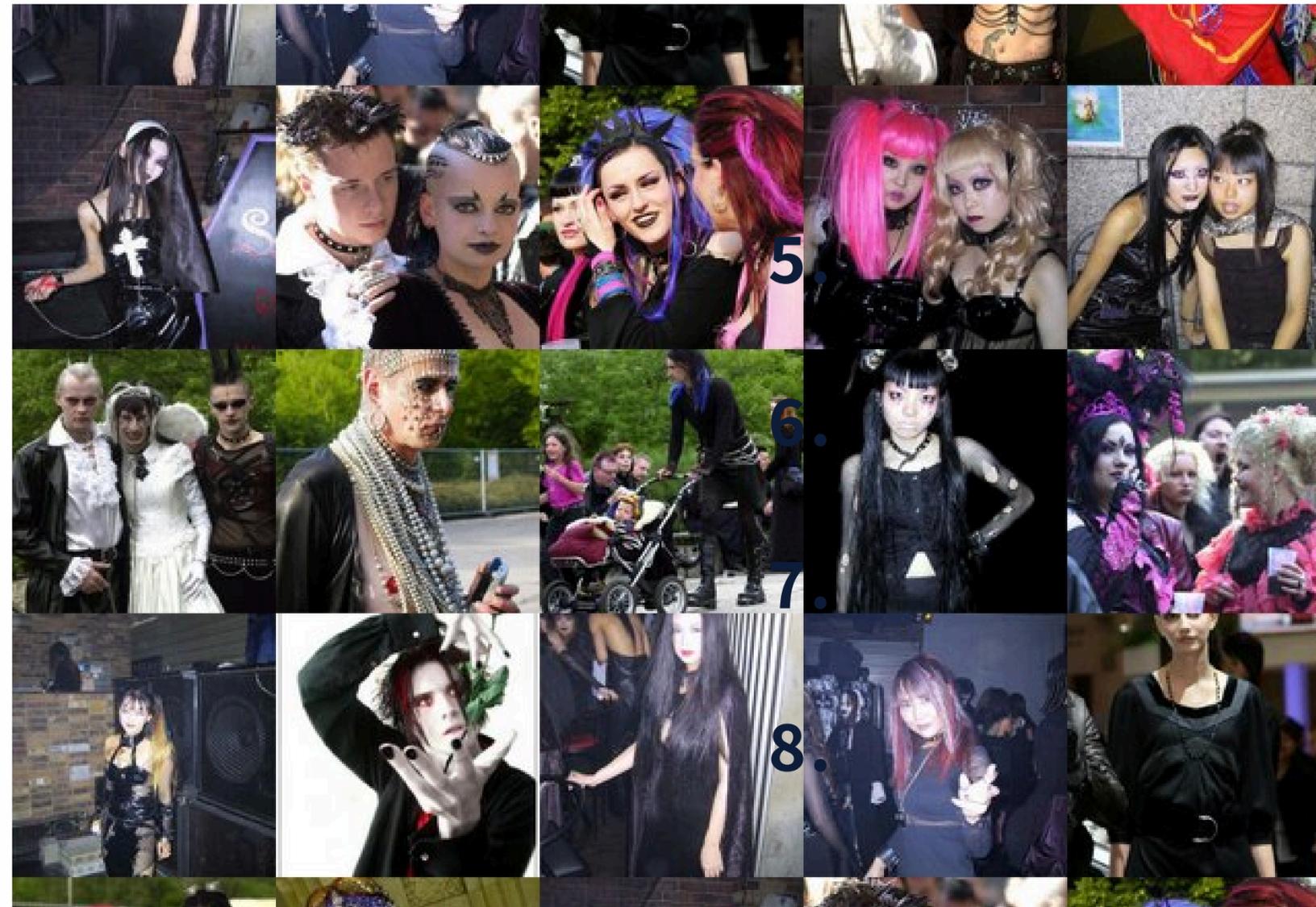
Ознаки субкултури ???

1

2

3

4

Ознаки субкультури

1. відокремленість
2. наявність спільних цінностей і норм
3. символіка
4. Жаргон
5. Зовнішня атрибутика
6. ініціативний центр чи ініціатор створення

Наприклад, субкультура „толкієністів”, які переважно грають у ролеві ігри за мотивами повістей Толкієна („Володар Перснів”), найчастіше локалізується у власних клубах, а „поттеромани” (фанати Гаррі Поттера), як одна з наймолодших субкультур, яка ще перебуває на стадії свого становлення, згуртовані тільки віртуальним способом завдяки книгам-бестселерам Джоан Роулінг.

Наприклад, для молодіжної субкультури „хіппі” було характерне довге волосся, а для „панків” – вистрижена голова зі смужкою волосся посередині, яка називається „ірокез”. Субкультура „скінхедів” своїм взуттям вважає тільки черевики фірми „Dr. Martins”, а „байкери” не визнають черевиків і воліють навіть влітку ходити в шкіряних чоботях, переважно з підкутою підошвою.

Класифікація субкультур

За віком: молодіжні-дорослі

За інтересами: музичні, спортивні.....

За ставленням суспільства: конформні,
опозиційні, девіантні (кримінальні)

Класифікація молодіжних субкультур (за соціально-правовою ознакою):

• **Асоціальні** – стоять осторонь від соціальних проблем, але не загрожують суспільству.

Приклади: панки (девіз: “Живемо тут, зараз і сьогодні”), мажори (це люди, які проповідують теорію хайлайфізма (“високий рівень життя”), вони вмюють заробляти гроші, їх приваблює західний спосіб життя), рокоббілі (шанувальники рок- н-ролу (девіз: “Поєднання вишуканості з вільним поведженням”), рокери, хіпі, готи тощо.

• **Антисоціальні** – яскраво виражений агресивний характер, прагнення утвердити себе за рахунок інших, моральна глухота.

Приклади: банди – це об’єднання (частіше за все підлітків) за територіальною ознакою.

• **Просоціальні** – це соціально-позитивні, які приносять користь суспільству. Ці об’єднання вирішують соціальні проблеми культурно-захисного характеру (захист пам’яток, реставрація храмів, екологічні проблеми .

Приклади: зелені.

• **Неформали художньої спрямованості.**

По спрямованості інтересів (М. Топалов):

- Захоплення сучасною молодіжною музикою;
- Устремління до правопорядкової діяльності;
- Активно займаються певними видами спорту;
- Близькоспортивний – різні фанати;
- Філософсько-містичні;
- Захисники навколишнього середовища.

Класифікація професора С.Сергеєва:

- Романтико-ескапістський субкультури (хіппі, індіаністи, толкіністи, з відомими застереженнями – байкери).
- Гедоністично-розважальні (мажори, рейвери, репери і т.п.),
- Кримінальні (“гопники”, “любери”)
- Анархо-нігілістичні (панки, екстремістські субкультури “лівого” і “правого” спрямування), які можна також назвати радикально-деструктивними.

Кримінальна субкультура як асоціальна субкультура

01

асоціальна субкультура

- Вперше в кримінологічний науковий обіг термін «субкультура» ввів американський соціолог А. Коен (1955 р.), трактуючи її як систему цінностей кримінальних об'єднань (кримінальних мікрогруп).

02

у цих об'єднаннях

- формуються і діють так звані мінікультурні регулятори і норми поведінки (погляди, традиції, звичаї, права і обов'язки, стереотипи поведінки, система заохочень і стягнень, міри покарання для порушників).

03

перебуває в стані постійного протистояння

- стосовно пануючих у суспільстві соціальних і правових норм.
- Особа ізольовано розвивається в соціально-психологічному плані в групі, яка має стійку систему антисуспільних настанов, цінностей і норм, не сприймаючи (або сприймаючи в перекрученому вигляді) систему цінностей і норм культури та суспільства в цілому.

Discussions

ЯК СПІВВІДНОСЯТЬСЯ ?

1.

Культура

2.

Субкультура

3

Контркультура
(кримінальна субкультура)

Практичне заняття № 1

Сутність і поняття субкультури

Запитання для дискусії

1. Поняття «субкультура»: різні наукові підходи до визначення.
2. Основні ознаки субкультури.
3. Класифікація субкультур (за віком, інтересами, відношенням до суспільства).
4. Відмінність між субкультурою та контркультурою.
5. Приклади субкультур у сучасній Україні.
6. Субкультура як фактор ідентичності та як джерело соціальної напруги.
7. Субкультури в контексті правоохоронної діяльності: чому важливо їх вивчати.

Практичні завдання

1. Обрати та проаналізувати субкультуру (хіпі, панки, готи, репери, квадробери тощо) за схемою: цінності та норми; символіка й атрибутика; ставлення до суспільства; ризики криміналізації.
2. Скласти міні-презентацію на 5-10 слайдів (завдання можна виконувати в парах) та представити на практичному занятті
3. Скласти таблицю «Субкультура vs Контркультура» (основні риси, приклади)

Кейс

1. Підліток 14 років активно користується кримінальним жаргоном і малює символіку з в'язничної культури.
2. Як це можна пояснити з точки зору субкультури?
3. Які ризики існують?
4. Які профілактичні заходи можливі?

01

02

03

